

Klimat- och
näringslivsdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Remiss ang Nya samverkansformer, modern byggnads- och reparationsberedskap för ökad försörjningsberedskap SOU 2025 nr 68

Sammanfattning

- LO tillstyrker förslaget att försörjningsberedskap ska beaktas i offentlig upphandling, men anser att det måste gälla också upphandling enligt LOV.
- LO förutsätter att senare års erfarenheter av arbete mot arbetslivskriminalitet tas tillvara i arbetet med en ny lagstiftning för F-avtal, och att arbetsmarknadens parter får spela en aktiv roll i arbetet.
- LO anser att utredningen underskattar problematiken med underleverantörer i resonemangen om F-avtal. Att enbart kartlägga underleverantörer är helt otillräckligt.
- F-avtalen måste utformas så att antalet underleverantörsled begränsas till max två.
- LO delar inte utredningens bedömning att kommuner och regioner inte ska få teckna F-avtal.
- LO delar utredningens bedömning att det finns behov av en byggnads- och reparationsberedskap, men att ambitionen att ha denna på plats först inom fem år är för låg.
- LO delar utredningens bedömning att det krävs resurser från statlig sida och en effektiv organisering för att möjliggöra en byggnads- och reparationsberedskap.
- LO anser att det bör övervägas om också Trafikverket och MSB ska ingå i den myndighetskonstellation med Boverket, Tillväxtverket och SGU som ska ansvara för att skapa förutsättningar för byggnads- och reparationsberedskapen.
- LO ifrågasätter utredningens resonemang om att huvudansvar för att specifika byggnads- och reparationsinsatser vid behov genomförs ska kunna ligga på privata aktörer. Ansvaret gentemot medborgare och andra myndigheter måste ligga på en offentlig aktör, även i det fall en privat aktör handlats upp som entreprenör.
- LO tillstyrker förslaget om ett maskinregister.

LOs övergripande syn på utredningen

LO anser att betänkandet brister vad gäller problem och risker med långa underleverantörskedjor, utländska leverantörer och underleverantörer. Utan att ta hänsyn till dessa i kommande lagstiftning äventyras nationell säkerhet samtidigt som risken för kriminalitet och korruption ökar.

LO lämnar nedan synpunkter på delar av utredningens förslag.

Allmän hänsyn till försörjningsberedskap

LO anser att det är viktigt att försörjningsberedskap ska beaktas i offentlig upphandling och tillstyrker förslaget.

En stor del av medborgarnas vård och hemtjänst är i dag upphandlade genom Lag om valfrietssystem (LOV). LO anser att denna upphandlingsform har stora problem och anser att LOV ska avskaffas. Så länge LOV tillämpas är det dock nödvändigt att den föreslagna förändringen också införs i Lag om valfrietssystem, och inte bara i de fyra upphandlingslagar som utredningen nämner¹.

F-avtal

LO har inte möjlighet att bedöma om det tidigare systemet med så kallade krigsviktiga företag (K-företag) skulle vara helt omöjligt att återinföra. I händelse av långvarig kris eller krig är det troligt att det allmänna kommer att behöva ha beredskap att helt ta över samhällsviktig verksamhet som i fredstid drivits i privat form. Detta oavsett om vi har ett system med K-företag eller de nu föreslagna F-avtalen med upphandlade leverantörer.

Med det sagt, och givet hur samhället fungerar i dag, ter sig ett system med särskilda F-avtal rimligt. LO ser positivt på utredningens ansats. En avgörande fråga blir dock hur avtalen kommer att utformas. Rätt utförda kommer de både att säkra försörjningsberedskapen, och minska risker för nationell säkerhet, korruption och arbetslivskriminalitet, såväl i fredstid som under kris. Fel utförda riskerar F-avtalen att locka oseriösa företag och bädda för korruption. LO förutsätter att senare års erfarenheter av arbete mot arbetslivskriminalitet tas tillvara i arbetet med en ny lagstiftning, och att arbetsmarknadens parter får spela en aktiv roll i arbetet.

LO anser att utredningen underskattat frågan om frågan om underleverantörer och underleverantörsled. LO anser att förslaget om att F-avtal ska reglera *kartläggning av underleverantörer* är helt otillräckligt.

LO anser att F-avtalen måste reglera att anbudsgivarna ska redogöra för om de ska använda egen personal, inhyrd personal, utstationerad

¹ Lagen om offentlig upphandling (LOU), Lagen om upphandling inom försörjningssektorerna (LUF), Lagen om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet (LUFS), samt Lagen om upphandling av koncessioner (LUK)

personal eller annat företags personal för att fullgöra kontraktet. Om leverantören anlitar andra aktörer, till exempel underleverantörer, för att fullgöra kontraktet, ska även deras kompetenser och kvalifikationer redovisas och verifieras enligt kraven i F-avtalen. De arbetsrättsliga krav som ställs på huvudleverantören ska också gälla för huvudentreprenörens underleverantörer samt eventuella underentreprenörers underentreprenörer.

LO anser också att F-avtalen måste utformas med krav på att samtliga underleverantörer i samtliga led ska redovisas av leverantören och godkännas av den upphandlande myndigheten innan arbetet påbörjas, och om underleverantörer i något led tillkommer under kontraktets löptid så ska dessa godkännas efter hand.

Slutligen anser LO att F-avtalen måste utformas så att underleverantörer i tredje led och nedåt inte ska tillåtas.

I denna del hänvisar LO också till avsnittet om underleverantörer i LOs yttrande gällande En samordnad registerkontroll för upphandlande myndigheter och enheter, SOU 2023:43.

LO delar utredningens bedömning att respektive myndighet inom staten ska ges möjlighet att teckna F-avtal för sina egna behov.

LO delar däremot inte utredningens bedömning att kommuner och regioner ska undantas från möjligheten att teckna F-avtal eftersom dessa ska avse nationella behov. Erfarenheterna från pandemin torde ha gjort mer än tydligt att såväl äldreomsorg som sjukvård är nationella behov, även om utförandet av dessa verksamheter i svensk lagstiftning är fördelat till kommuner respektive regioner.

LO tillstyrker förslagen om nya uppgifter för Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, inklusive ett register för F-avtal.

Byggnads- och reparationsberedskap

LO delar utredningens bedömning att det finns behov av en byggnads- och reparationsberedskap och vad denna ska avse. LO delar utredningens uppfattning att de regelverk som styr företagens vardag och omvärldsutvecklingen gjort att många företag inte ser ut som de gjorde tidigare. LO har i en rad remissyttranden påtalat att regelverken för företag hade kunnat utformas så att riskerna för arbetslivskriminalitet, exploatering och korruption skulle vara mindre. Sådana åtgärder skulle också ökat Sveriges förutsättningar för en god beredskap inom byggsektorn.

LO delar utredningens bedömning att det krävs en särskild satsning från statens sida för att möjliggöra en byggnads- och reparationsberedskap. LO anser med erfarenhet av pandemi och naturkatastrofer att ambitionen att ha detta på plats först inom fem år är för låg.

Eftersom utredningens definition av byggnads- och reparationsberedskap omfattar infrastruktur anser LO att Trafikverket bör vara med i den myndighetskonstellation med Boverket, Tillväxtverket och SGU som ska ansvara för att skapa förutsättningar för byggnads- och reparationsberedskap (BRB) och att ett BRB-kansli upprättas. Utredningen nämner att energiinfrastrukturen är föremål för särskild lagstiftning, men LO bedömer att även denna bör vara föremål för en ny byggnads- och reparationsberedskap.

Då MSB, tillsammans med Boverket, ska utreda behovet av förstärkningsresurser ter det sig rimligt att MSB är med i konstellationen.

LO avstår från att bedöma var det är lämpligast att placera BRB-kansliet organisatoriskt, men konstaterar att ett alternativ som borde övervägas vore MSB.

LO ifrågasätter utredningens resonemang om att berörda myndigheter *inte* ska ha ett huvudansvar för att specifika byggnads- och reparationsinsatser vid behov genomförs, utan att detta ska kunna ligga på andra offentliga eller privata aktörer. LO anser att utredningen gör en sammanblandning av offentliga och privata aktörer. Ansvar gentemot medborgarna och andra myndigheter måste ligga på en offentlig aktör, även i det fall en privat aktör handlat upp som entreprenör.

LO delar utredningens bedömning att kommuner, regioner, länsstyrelser, civilområdesansvariga länsstyrelser samt berörda beredskapsmyndigheter behöver tillföras resurser för förmåga att upprätthålla en byggnads- och reparationsberedskap.

LO tillstyrker förslaget om ett maskinregister.

Utvinning av kol, olja och naturgas

LO instämmer i utredningens och Energimyndighetens bedömning att regeringen bör analysera alternativa lösningar innan det kan bli aktuellt med statlig finansiering av kol, olja och naturgas. LO anser att fossila bränslen bör fasas ut för att uppnå Sveriges och EUs klimatmål och åtaganden enligt Parisavtalet. Statens resurser bör därför gå till att säkra försörjningstryggheten vad gäller förnybara flytande drivmedel. Detta har vi också nytta av i framtiden, samtidigt som det kan stärka svensk industri och konkurrenskraft.

Med vänlig hälsning
Landsorganisationen i Sverige

Johan Lindholm

Johan Enfeldt
Handläggare